

Otázka: Mezinárodní vztahy v 21. století

Předmět: Společenské vědy, Politologie

Přidal(a): Hrusinska

Charakteristika

- Vztahy mezi státy, které ovlivňují svět
- Široký soubor aktivit a projektů, které přesahují jednotlivé hranice států
- Vztahy mohou být povahově politické, kulturní, ekonomické, diplomatické, právní a vojenské
- Hlavními účastníky mez. vztahů jsou suverénní státy (mající svrchovanou moc nad obyvatelstvem)

Věda o mezinárodních vztazích

- Hledá bezpečnější a efektivnější prostředky pro mezinárodní organizaci mezi lidmi, společnostmi, ekonomii, obchodem, vládami atd.
- Soustřeďuje se na vývoj a strukturu mezinárodních společenství
- Jako samostatná disciplína se začala formovat na počátku 20.stol.
- **Předmětem zájmu** je studium mezinárodních organizací, bezpečnost, teorie mezinár. vztahů, mez. ekonomie, zahraniční politika
- **Význam:** Na základě hodnocení vztahů mezi subjekty se pokouší vysvětlit a předvídat mezinárodní konflikty. Následně se pokouší hledat způsoby jejich prevence
- **Tematické oblasti výzkumu:** Studium mezinárodních organizací, bezpečnostní studia, teorie mezinárodních vztahů, mezinárodní politická ekonomie, výzkum míru, analýza zahraniční politiky atd.
- Spojitost s ekonomikou, právem, historií, psychologií, **politologií** atd.
- Mezinárodními vztahy se zabývají politologové, sociologové, ekonomové...

- Základním prostředím mezinárodních vztahů je mezinárodní systém a aktéry jsou suverénní státy, mezinárodní organizace, nadnárodní korporace, teroristické organizace....
- **Integrace** - proces prohlubování spolupráce mezi jednotlivými státy, který může zahrnovat hospodářskou, politickou, právní i bezpečnostní stránku. Cílem bývá vyšší stabilita a prosperita integrujících se zemí.
- Státy si buď zachovávají suverenitu (např. OSN) nebo se její části vzdají ve prospěch celku (např. EU)

Formy mezinárodních vztahů

a) Vztahy budované na základě mezistátních dohod a smluv

- Upravují vztahy mezi státy a vytvářejí základ pro mezinárodní spolupráci.
- Bilaterální (uzavřené mezi dvěma státy) nebo multilaterální (uzavřené mezi více státy)

b) Vztahy formované v rámci mezinárodních organizací

- Vyšší forma spolupráce mezi státy, díky vzniku těchto organizací nabývá spolupráce institucionální podoby
- Státy na základě právního aktu (obvykle mezinárodní smlouvy) postupují část svých pravomocí společným orgánům či se v nich snaží prosadit svůj vliv.
- Spolupráce je trvalá a na rozdíl od např. smluv se neustále rozvíjí

Historie mezinárodních vztahů

- Od vzniku prvního státu pozorujeme formulaci prvních mezinárodních vztahů
- Vznikají školy, které se mezinárodními vztahy zabývají
- Moderní mezinárodní systém se začal utvářet v 16. a 17. století spolu s procesem centralizace států a upevňováním jejich svrchovanosti
- Moderní stát stojí na armádě, výběru daní a fungujícím byrokratickém aparátu
- Počátek 19. století = první pokusy o vytvoření mezinárodních organizací (velmi volné) - skutečný rozvoj nastal až na konci 19. století (usnadnění činnosti rozvojem moderních komunikačních technologií), slovo poprvé použil Jeremy Bentham

- Tehdy datujeme též vznik prvních mezinárodních organizací

Předchůdci moderních teoretiků

- Tomáš Akvinský: válka jako spravedlivá (obranná) a nespravedlivá
- Niccoló Machiavelli (MV pouze boj o moc)
- Thomas Hobbes: nelze se domluvit - homo homini lupus, všechnu moc panovníkovi - dílo Leviathan - panovník řeší MV a mezinárodní právo; chrání nás a zastupuje na mezinárodním poli
- Immanuel Kant: idealista, dílo K věčnému míru; věčný mír, vše na etickém principu (kategorický imperativ)
- J. J. Rousseau: prosazuje systém dohod a vzájemného respektu

Současné teorie mezinárodních vztahů

- Dříve idealismus vs. realismus
- **Idealismus** (klade důraz na bezpečnost a mír. Říká, že se můžeme domluvit, a že konflikt je důsledkem iracionality a nevyplácí se) Jiří z Poděbrad: MV jsou láska, konsenzus, domluva
- **Realismus** (klade důraz na materiální moc-kolik máme čeho = síla armády, agresivní přístup, válka, snaha o moc)
- **Dnes** pozitivismus vs. postpozitivismus
- **Pozitivismus** (vše platí podle vědeckých teorií - ty teorie stojí na vědeckých základech, jak spolu mají státy vztahy atd. - na základě studia mezinárodních vztahů mezi nimi dostáváme data (např. historie - války a mír) a do budoucna můžeme na základě nich predikovat, jak se budou vztahy vyvíjet a zda se budou nějaké konflikty opakovat (můžeme hledat kdo vyhraje atd))
- **Postpozitivismus** - vztahy fungují na heterogenním základě a vyvíjí se.. do toho tedy vstupují humanitní obory - sociologie - znalost soc. strukturu společnosti, ekonomie, kultura, historie, právo, psychologie)

Světová geopolitická situace ve 21. st

- Konec 20.st – rozložení světa byl bipolární (východní – komunismus, západní- demokracie)
- Bipolární rozložení padlo 1991- pád SSSR
- V 90.letech se do čela řízení světa dostala Amerika (unipolární svět) – USA je hegemonem světa (kombinace vojenské síly, ekonomické moci, diplomatického vlivu a kulturní přitažlivosti)
- Změna na konci 90. let a především 11.9. 2001 = teroristický útok na Twintowers (tímto se ukázalo, že i hegemon je brutálně porazitelný) – následná odvěta na Afghánistán
- Na počátku milénia multipolární rozložení světa – více mocenských center, spíše působících v regionu – Nesnaží se o světovládu a konflikty jsou také spíše regionálního charakteru

Konflikty a problémy

- libyjská občanská válka, občanská válka v Sýrii, globální terorismus, válka v Jemenu, Jižní Osetii, Arabské jaro, válka v Iráku, drogová válka v Mexiku, ISIS, konflikt na území Náhorního Karabachu, válka v Afghánistán, Útok na dvojčata, Brexit (2016 započato jednání – 2020 výstup Británie z EU)
- **Mocnosti v rámci regionů:** Amerika (má ji pod palcem USA a Kanada), Evropa (VB, Francie, Německo), Afrika (Egypt), Asie (hodně regionální – ve východní jsou mezi sebou spory Čína, Japonsko, Severní a Jižní Korea). na jihovýchodě spory Indie a Indonésie, na severu Rusko, jihozápad je Irák, Írán, Soud. Arábie..

Současná zahraniční politika ČR

Cíl: prosazování a obhajoba národních zájmů

- Po r. 1989 cílem zejm. obnova plné suverenity státu, reformulace vztahů s okolními zeměmi, tržní hospodářství
- **Priority dnes** = spolupráce na evropské úrovni, dobré vztahy s okolními státy a transatlantická spolupráce (USA), ekonomická diplomacie, boj proti šíření zbraní hromadného ničení, potírání teroristických aktivit, ochrana lidských práv a demokratizační procesy v ostatních zemích
- Vykonavatel zahraniční politiky = vláda v čele s premiérem (v případě ČR někdy dochází

k dvoukolejnosti zahraniční politiky v historii tradice prezidentů prosazujících zahraničněpolitické názory)

- hlavním aktérem = ministerstvo zahraničních věcí (participace ostatních záležití na tématu), pomáhá síť zastupitelských úřadů v zahraničí
- Členství v mezinárodních organizacích (skrze ně prosazuje své zájmy).